

**ԵՎՐՈՊԱՅՈՒՄ ԹՈՒՐԹԻԱՅԻ ԺՈՂՈՎՐԴԱԳՐԱԿԱՆ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՖՐԱՆՍԻԱՅԻ ՕՐԻՆԱԿՈՎ**

Վերջին տասնամյակների ընթացքում Թուրքիայի ԵՄ անդամակցելու նկրտումները դարձել են եվրոպացիների ամենակենսական, առաջնային և քննարկվող թեմաներից մեկը: Ավաժի վկայությունն են եվրոպացիների միջև անցկացված բազմաթիվ սոցիոլոգիական հարցումները, որտեղից հետևում է, որ այդ հարցի շուրջ ամենաբացասական վերաբերմունքն են դրսևորում ֆրանսիացիները: Այսպես, հարցին, թե պե՞տք է արդյոք Թուրքիան անդամակցի Եվրամիությանը, հարցմանը մասնակցած ֆրանսիացիների 77% տվել են բացասական պատասխան, այն ժամանակ երբ Գերմանիայում, երկրում, որտեղ գտնվում է ամենամեծ թուրքական համայնքը Եվրոպայում, նրանց թիվը հասնում է 66%-ի¹:

Երկրորդ համաշխարհային պատերազմից հետո Ֆրանսիայում առաջացած աշխատուժի պակասը, ինչպես նաև ծնելիության նվազող տոկոսը, պատճառ հանդիսացան, որ XX դարի 50-ական թթ. կեսերից մինչև 70-ական թթ. սկիզբը Ֆրանսիան սկսեց ընդունել ոչ քիչ քանակությամբ միգրանտների, որոնց մեծամասնությունը ալժիրցիներ էին: Նրանց հետևում էին իսպանացիները, իտալացիները, մարոկկացիները, թունիսցիները և թուրքերը:

1966 թվականին Ֆրանսիան ստորագրեց Թուրքիայի հետ աշխատուժի արտահանման մասին երկկողմ պայմանագիր²: Դա խթան հանդիսացավ թուրքերի մասսայական արտագաղթին դեպի Ֆրանսիա:

Գիտակցելով անընդհատ աճող միգրացիայի վտանգը, որը կարող էր հանգեցնել Ֆրանսիայի պետական անվտանգության հիմքերի խաթալմանը, 1974 թ. իշխանության եկած նոր նախագահ Վալերի Ժիսկար դ'Էստենը սկսեց միջոցներ ձեռնարկել այն կանգնեցնելու ուղղությամբ, սակայն, այնուամենայնիվ, միգրացիոն հոսքերը դեպի Ֆրանսիա շարունակվեցին ընտանիքների վերամիավորման պատրվակով կամ ընդմիջտ մնացող զբոսաշրջիկների հաշվին:

Այսպես, Ֆրանսիայի պառլամենտական կառավարությունը պետական մակարդակով ձեռնամուխ եղավ ինքնակամ վերաինտեգրացիայի ծրագրի իրականացմանը, որը նախատեսում էր դրամական պարգևատրում այն միգրանտներին, ովքեր կհամաձայնվեին ինքնակամ լքել երկիրը: Սակայն այն չդարձավ հարցի լուծում, քանի որ, չնայած այդ քաղաքականությունը հիմնականում ուղղված էր միգրացիոն

հոսքերի նվազեցմանը ոչ եվրոպական երկրներից, դրանից մեծամասամբ օգտվեցին իսպանացիները և պորտուգալացիները. քանի որ դրա իրականացումը համընկել էր այդ երկրներում բռնապետական ռեժիմների վերացման հետ, իսկ երրորդ աշխարհի երկրներից, այդ թվում նաև Թուրքիայից ժամանած միգրանտները՝ այդպես էլ մնացին Ֆրանսիայում:

Այսօր Եվրոպայում բնակվող թուրքերի ընդհանուր քանակը կազմում է 4 միլիոն մարդ, որոնցից ըստ տարբեր աղբյուրների 400-500.000-ը բնակվում է Ֆրանսիայի տարածքում³:

Ֆրանսիայում է գտնվում իր մեծությամբ երկրորդ (Գերմանիայից հետո) թուրքական համայնքը Եվրոպայում: Համեմատության համար նշենք, որ Ֆրանսիայում գտնվող Արևմտյան Եվրոպայում ամենամեծ հայկական համայնքը իր քանակով համեմատելի է թուրքական համայնքի հետ: Սակայն այստեղ չարժե անգամ համեմատականներ անել կամ զուգահեռներ տանել նրանց՝ Ֆրանսիայի Հանրապետության հասարակական-քաղաքական, մշակութային և գիտական կյանքին ինտեգրվածության համատեքստում: Ֆրանսիացի հայտնի սոցիոլոգ և ժողովրդագրագետ Միշել Տրիբալայի անցկացված հետազոտությունում նշվում է, որ Ֆրանսիայում բնակվող բոլոր միգրանտներից, կլինեն դրանք ալժիրցիներ, մարոկկանցիներ, իսպանացիներ, թե պորտուգալացիներ, թուրք միգրանտները ամենադժվարն են ինտեգրվում և ասիմիլացվում: Նրանք նախընտրում են խոսել իրենց մայրենի լեզվով, ի տարբերություն այլ միգրանտների, թուրքերն ավելի շատ են կառչած կրոնական արժեքներից, չեն խրախուսում ամուսնությունները ֆրանսիացիների հետ, պակաս կրթված են⁴: Նրանք զուգահեռաբար ստեղծում են իրենց էթնիկ համայնքները, որոնք մեծամասամբ ունեն մշակութա-կրոնական բնույթ: Մրանք տարբեր ուղղվածության ասոցիացիաներ են, այնպիսիք, ինչպիսիք, օրինակ, արմատական քաղաքական իսլամի ասոցիացիան (Milli Görüş (Ազգային տեսություն), Kaplancıs (իրանամետ սունիների աշակերտներ), ինչպես նաև միսիոներ ֆունդամենտալիստների շարժումը, օրինակ Suleymanci կամ Fetullahci: Նրանց շարքում կան նաև ծայրահեղական ուղղվածության կազմակերպություններ, օրինակ Türk Federasyonu (Թուրքիայի Դաշնություն), որն իր մեջ ներառում է տարբեր ուղղվածություններ, որոնք մոտ են թուրքական Ազգային Գործունեություն կուսակցությանը (MHP): Ֆրանսիայում այն հայտնի է իր կողմից իրականացրած բազմաթիվ բռնության ակտերով՝ հայերի ցեղասպանությանը նվիրված միջոցառումների, ինչպես նաև Ֆրանսիայի տարբեր քաղաքներում անմեղ զոհերի հիշատակին նվիրված բազմաթիվ հուշահամալիրների բացման ժամանակ⁵:

Այս կազմակերպությունների ծավալած գործունեությունը հիմնականում ուղղված է միգրանտների ընտանիքների լիովին ինտեգրման խնդիրներին՝ թուրք կանանց անգրագիտության վերացման, երեխաներին ֆրանսիական դպրոցներում ուսանելու, լեզվի դասընթացների, բանահյուսության, խորհրդակցություններ կազմակերպելու և այլնի միջոցով:

Այս կազմակերպությունները անմիջականորեն կախված են DITIB*-ից (Դիյանետի** թուրք աշխատողների միություն) – տրանսելիդոպական կազմակերպությունից, որը գտնվում է Թուրքիայի կրոնի հարցերի նախարարի անմիջական հսկողության ներքո: Նրանց մեծամասնությունը վարկավորվում է պետական իշխանության մարմինների կողմից: Նրանք ֆինանսավորում են ստանում տարբեր անհատներից և մասնավոր կազմակերպություններից: Նմանատիպ ասոցիացիաներ ֆինանսավորող ամենամեծ ֆոնդը Սոցիալական գործունեության ֆոնդն է, որը համոզում է աշխարհիկ բնույթ կրող ձախակողմյան ասոցիացիաներին վերափոխվել մշակութայինի և օգնել թուրք միգրանտներին արագ ինտեգրվել⁶:

Ֆրանսիայում թուրքական համայնքի պաշտոնական ներկայացուցիչը համարվում է Ֆրանսիայում թուրք մուսուլմաններին համակարգող կոմիտեն, որն ամուր կապերով կապված է պաշտոնական Անկարայի հետ: Այն ստեղծվել է 2001 թվականին: Նրա հսկողության տակ են գտնվում 200 մզկիթներ և ընկերակցություններ:

Ֆրանսիայում թուրքական կազմակերպությունների համագործակցությունը, մասնավորապես այն փաստը, որ նրանք ֆինանսավորում են ստանում թուրքական պետությունից, վկայում միմիայն պաշտոնական Անկարայի կողմից թուրքական համայնքներին ցուցաբերվող բարձր աջակցության մասին: Կարող ենք ենթադրել, որ նմանատիպ գործողությունները վկայությունն են երկար տարիներ Թուրքիայի կողմից մանրամասն մշակված և իրականացվող այն պետական քաղաքականության, որն ուղղված է «խաղաղ ճանապարհով» Եվրոպային տիրանալուն իր անընդհատ ավելացող բնակչության հաշվին: Համաձայն Ֆրանսիայի վիճակագրության և տնտեսական ուսումնառության ինստիտուտի տվյալների, եթե 1990-ական թթ. սկզբին Ֆրանսիայում բնակվող թուրքերի քանակը չէր գերազանցում 200.000, ապա արդեն 1994 թվականին այն հասնում էր 400.000-ի⁷, իսկ 2005 թ.՝ մինչև

* DITIB – Diyanet Isleri Türk İşçi Birlikleri (Դիյանետի թուրք աշխատողների միություն).

** Դիյանետ – Կրոնի հարցերով բարձրագույն խորհուրդ:

450.000⁸: Այսօր Եվրոպական Միության երկրների տարածքում ընդհանուր առմամբ թուրքերը կազմում են ամենամեծ էթնիկ խումբը⁹:

Թուրք մահմեդականների այդպիսի քանակությունը Եվրամիության երկրներում, մասնավորապես Ֆրանսիայում հղի է լուրջ քաղաքական հետևանքներով ինչպես Ֆրանսիայի, այնպես էլ ողջ Եվրամիության համար: Մասնավորապես եթե հաշվի առնենք խորհրդարանականների Եվրախորհրդարան ընտրվելու կարգը, ապա Եվրոպայում մահմեդական բնակչության աճի այսօրվա տեմպերի դեպքում միջնաժամկետ, եթե ոչ կարճաժամկետ հեռանկարում, Եվրոպական խորհրդարանի պատվիրակների մեծամասնությունը կլինի ոչ եվրոպացի, որը բնականաբար իր ազդեցությունը կթողնի ընդունվող որոշումների վրա, այդ իսկ պատճառով որոշ եվրոպական երկրների՝ ԵՄ հիմնադիրների մտավախությունները եվրոպական ինքնության պահպանման համատեքստում մեծապես արդարացված են:

Ֆրանսիայում թուրքական համայնքը աչքի չի ընկնում իր ակտիվությամբ: Ի տարբերություն լավ ինտեգրված հայկական համայնքի, Ֆրանսիայի թուրքերը ձգտում են որքան հնարավոր է լավ տեղավորվել և բազմանալ: Այսպես, եթե մի կողմ թողնենք պատմական և մշակութային մոտեցումները և նրանցից զատ փորձենք համեմատության եզրեր գտնել Ֆրանսիայի թուրքական և հայկական համայնքների միջև, ապա կարող ենք նշել հետևյալը՝

1. Ի տարբերություն թուրքական կազմակերպությունների, Ֆրանսիայի հայկական կազմակերպությունները Հայաստանի Հանրապետությունից չեն ստանում ոչ մի ֆինանսական աջակցություն (ավելի շուտ լինում է ընդհակառակը):

2. Ֆրանսիայի հայերը իրենցից անմիջական վտանգ չեն ներկայացնում Ֆրանսիայի պետական անվտանգությանը, քանի որ նրանք, առաջին հերթին քրիստոնյա են, և միտված չեն «երկրաչափական պրոգրեսիայով» բազմացմանը:

3. Ֆրանսիայում թուրքերի հետագա ավելացումը անպայման կհանգեցնի անհամաչափության, երկրում բնիկ ֆրանսիացի բնակչության «հավասարակշռության» խախտմանը:

Եթե միևնույն ժամանակ հաշվի առնենք անգրագիտության մակարդակը, հատկապես թուրք կանանց շրջանում և Ֆրանսիայում թուրքական համայնքի կրթվածության ցածր մակարդակը, ապա վստահորեն կարող ենք հաստատել, որ թուրք բնակչության քանակի ավելացումը իր բացասական հետքը կթողնի և կհանգեցնի ֆրանսիացի ժողովրդի մշակութային մակարդակի անկմանը, ինչը չի կարելի ասել հայկական համայնքի մասին, որը միշտ հայտնի է եղել իր վառ ներկայացուցիչներով մարդկային կենսագործունեության բոլոր բնագավառներում, որ-

ոնք, իրենց հերթին, զարգացրել և առաջ են մղել Ֆրանսիայի հասարակական-քաղաքական, տնտեսական կյանքը և արժանիորեն ներկայացրել նրա գիտությունն ու մշակույթը ամբողջ աշխարհում:

Այսպիսով, կարող ենք ենթադրել, որ սպասողականության և սեփական բնակչության ավելացմանը խրախուսող թուրքական քաղաքականությունը հանդիսանում է մանրամասն մշակված ծրագիր, որն արդեն ոչ հեռավոր ապագայում կարող է հանգեցնել Եվրոպայի տիրապետմանը: Դրա նախատիպը մենք արդեն տեսնում ենք Գերմանիայում, երբ պատմության մեջ առաջին անգամ Ներքին Սաքսոնիայի հողում սոցիալական ապահովության և ինտեգրացիայի նախարար է նշանակվում Քրիստոնիա-դեմոկրատական խորհրդի ներկայացուցիչ, թուրքական արմատներ ունեցող Այգյուլ Օզկանը, որն ակնհայտորեն վկայում է այն, որ Թուրքիայի վարած ժողովրդագրական էքսպանսիայի քաղաքականությունը այսօր արդեն տալիս է իր առաջին լուրջ ծիւերը, և եթե այն ժամանակին չկասեցնել, ապա նման ճակատագրից չի խուսափի նաև Ֆրանսիան:

KARINE KHOJAYAN
(RA(S)U)

THE DEMOGRAPHIC POLICY OF TURKEY IN EUROPE AFTER THE EXAMPLE OF FRANCE

The policy of Turkish “conquer” of Europe, particularly of France through the increasing number of its population in European states can be considered as thoroughly developed program, held by Turkish government.

Permanently increasing weak-integrated and passive Turkish community today can be considered as a serious threat for the Republic of France. The same we can say about the whole Europe, as the growing number of Turkish population can become the cause of decline both the role of European Union, as one of the actors of international relations in international scene, and the European civilization in whole.

The article is devoted to Turkish community in France, to the policy of Turkish government, realized through the community and to the threats, that can be menaced France in case of further increasing of Turkish population.

ԾԱՆՈԹԱԳՐՈՅՈՒՆՆԵՐ

1 Many European Adults Believe that the European Union Should Not Take in New Members, The Harris Poll #59, June 20, 2007, http://www.harrisinteractive.com/harris_poll/index.asp?PID=775

2 Manço U., Turcs d'Europe: une présence diasporique unique par son poids démographique et sa complexité sociale, Les dossiers du net, 10 novembre 2004, <http://www.dossiersdunet.com/spip.php?article306>

3 Kaya A., Kentel F., Euro-Turks: A Bridge or a Breach between Turkey and the European Union, Istanbul, 13 September 2004, p. 12.

4 Kaya A., Kentel F., նշվ. աշխ., էջ 16:

5 Kaya A., Kentel F., նշվ. աշխ., էջ 6:

6 Kastoryano R., “Être Turc en France et en Allemagne”, Paris, Janvier – Juin 1992, № 13, p. 8.

7 “French Turks Cling to Homeland Traditions”, “Turks. US Daily News”, October 25, 2004, <http://www.turks.us/article.php?story=20041025125542432>

8 “Turks in France are Confused Too”, “Turks. US Daily News”, May 28, 2005, <http://www.turks.us/article.php?story=20050528102119909>

9 Eurostat news release, “Population of Foreign Citizens in the EU27 in 2008”, 184/2009 - 16 December 2009, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/3-16122009-BP/EN/3-16122009-BP-EN.PDF